

Şiir ve Orhan Veli Üzerine

Osman ECEMİŞ
Jeoloji Mühendisi

Bilmiyorum, gazetelerin kitap eklerinin en çok satan kitaplar listesini izliyor musunuz? Eğer yanıtınız evet ise, uzun zamandır, belki de uzun yıllardır bu listelerde herhangi bir şiir kitabını görmediğiniz dikkatinizi çekti mi? Evet acı olan bu gerçek, bütün çıplaklığıyla karşımızda durmaktadır maalesef. Halbuki çok değil en fazla otuz sene önce, bu ülkenin insanları değil miydi, Nazım'ın şiirleriyle bilinçlenen ve coşan, Yılmaz Güney'in "Arkadaş" filmi seyrederek seyretmez kitapçıya koşup Ahmet Arif'in "Hasretinden Prangalar Eskittim" adlı şiir kitabına baskı üzerine baskı yaptıran, Necip Fazıl Kısakürek'in şiirleriyle manevi ve milliyetçi duyguları kabaran. Sembol olarak seçtiğim bu isimleri çoğaltmak ne kadar kolay, o zamanları anımsayınca. Her konuda küreselleşen dünyamızda, bu konunun da küreselleştiği, yani genelde edebiyattan özelden de şiirden bir uzaklaşma olduğu gerçeği (hadi gerçeği değil de kişisel tahmini diyelim) sizleri bilmem ama beni ciddi olarak endişelendiriyor.

Bir edebiyat ve şiir uzmanı olduğumu iddia etmek haddim değildir. Sadece okuma meraklısı bir insan olarak kendimi tanımlayarak, şiirden ne anladığımı kısa olarak ifade etmek istiyorum. Bence şiir, düşünmeye başlayan insanla beraber var olmuştur. Doğayı ve ondaki bilinenleri ve bilinmeyenleri, çevresindeki diğer insanları, toplumsal yaşamı ve gelişmeleri anlamaya ve bunlara katkı koymaya çalışan her insan bence bir şairdir. Zira şiir hayatın ta kendisidir. İnsanın o andaki duygu ve düşüncelerini coşkularını, sevinç ve hüznlerini, meraklarını ve heyecanlarını vb. bir çok insanı yanlarını başkalarıyla paylaşmak istemesinden şiir doğmuştur diye düşünüyorum. Zaten, tarihin derinliklerine indiğimiz zaman, antik çağlarda verilen yazılı eserlerin çoğunun şiir olarak kaleme alındığını görürüz. Milattan çok önceki yıllarda yazılmış olan Homeros'un İlyada ve Odisse'si ve Lesbolu kadın şair Safo'nun şiirleriyle başlayıp, bu örnekleri dilediğimiz kadar çoğaltmak tamamen bize kalmıştır. Türk Edebiyatının, sözlü olarak verilen ve çoğu günümüze erişmemiş olan ilk örneklerinin, kendilerine Kam adı verilen Orta Asya halk şairlerinin, Kopuz denilen sazlarıyla çalıp söyledikleri ezgiler ve onların mısraları olduğu konusunda herhalde hiç kimsenin itirazı olmayacaktır. Şiir, bir roman, bir hikaye, bir deneme vb. diğer yazılar gibi insanları sürekli kendisine bağlayan bir edebiyat kolu değildir. Bu saydığım dallarda bir esere başlar ve sonuna kadar okuyup bitirirsiniz. Bu olay sizi sıkar veya keyiflendirir, ama sonuçta bitirilmesi gereken bir olgu vardır elinizde. Halbuki, şiir sizi hiç zorlamaz ve sıkmaz. Bir şiir kitabının içindeki şiirlerin veya mısraların hangisi o andaki duygu dünyanıza hitap ediyorsa açar onu okur ve huzur duyarsınız; ya da belkide hüznlenirsiniz. Zaten şiir ve şairin de amacı budur: Sizi çok kısa bir sürede olsa kendi içine çekmek ve o anı paylaşmaktır. Sizi, kısa bir zaman süreci içerisinde, o mısraların atmosferi ile beraber kendi dünyanızla başbaşa bırakabiliyorsa ve bu sizi o anda kendiniz yapıyorsa şair ve şiir görevini başarmış demektir.

Neyse, işin edebi kısmını fazla uzatıp sizleri sıkamak istemem. Şimdi gelelim konumuzun başlığına ve Orhan Veli ismine. Neden Orhan Veli? Cevabı gerçekten zor bir soru. Gelin bu sorunun cevabını, birazdan göreceğimiz ayrıntılara bırakalım. Zira Orhan Veli'yi ve O'nun şiirini, tanıyınca, üstelik bu yazının hedef kitesinin şiirle pek ilgilenmeyen kesim olduğunu düşününce, neden Orhan Veli sorusunun cevabı kendiliğinden ortaya çıkacaktır. Ayrıca,

BİR GARİP ORHAN VELİ'YİM

benim şahsi olarak Orhan Veli'ye bir borcum var ve onu ödemek istiyorum. Van'ın Başkale ilçesinde, İran hududunun sınır noktasında, kerpiç bir karakolun içinde, sosyal hayattan ve bütün medeni imkanlardan tamamen kopuk, ve ortamın doğal tedirginliği içinde geçen askerlik hayatımın en candan ve en sadık dostu olmasından doğan bir borç bu. O dağ başlarında Orhan Veli'yle beraber gözlerimi kapayıp çok sevdiğim İstanbul'u düşünüyordum, yine onunla beraber Urumelihisanna oturup bir türkü tutturuyordum, ve yine ikimiz beraber Galata Köprüsü'nde balık tutanları seyredip gökyüzünü boyuyor, fırsat buldukça da rakı şişesinde balık oluyorduk.

Çok kısa süren hayatı boyunca ne güzel şeyler yazmış Orhan Veli. 1914'te İstanbul'da doğan ve 1950'de Ankara'da bir inşaat çukuruna düşmesi sonucu hayatını kaybeden Orhan Veli'nin edebiyat ve şiir anlayışını, yukarda da belirttiğim gibi bir uzman gözüyle incelemek beni çok aşar. Benim Orhan Veli'de gördüğüm gerçek, şiiri halka indirmesi yani şiiri demokratikleştirmesidir. Mevlana, Yunus Emre, Karacaoğlan gibi halk geleneklerindeki içinde taşıdığı halde, son zamanlarında ya elit kesimlerin ya da belirli politik amaçların hizmetinde kullanılan Türk şiiri bence Orhan Veli'nin şiirleriyle halkla yeniden kucaklaşmıştır. O andaki dünyasını, kafiyesiz, vezinsiz ve kalıpsız sadece içinden geldiği gibi mısralara döktüğü şiirlerinde kendisi vardır, yakın çevresi vardır, bütün dünya ve bütün insanlar vardır. Yani, herkes ve her şey vardır. Siz de onlardan biri olup, bu güzel mısraların ve dünyaların içine girmek ister misiniz? Orhan Veli'nin can dostları olan ve onunla beraber "Garip" akımını yaratan Melih Cevdet Anday ve Oktay Rifat'ın dünyasını da bu vesileyle paylaşmak ister misiniz? Ya da, mısralarında ağlama sesini duyup, gözyaşlarına ellerinizle dokunabilir misiniz? Hatta istiyorsanız, Hitler Amca'ya tereyağ ikram edip, hürriyete yelkende açabilirsiniz. Ama, dikkat edin ,Gemlik'e doğru denizi görünce sakın şaşırmayın!

Sizlere bu yazıda Orhan Veli'nin şiirlerinden uzun uzun örnekler vermek istemiyorum. Çünkü açın okuyun ve kendiniz keşfetmeye çalışın Orhan Veli'yi ve O'nun şiir dünyasını. O size sevdiren kendi şiirini ve buradan yola çıkarak bütün bir şiir gerçeğini.

Paylaşın şairlerin asırlardır size sunduğu o güzel duyguları ve bunların döküldüğü mısraları. Gerçekten, gittikçe daha dayanılmaz stresleri önümüze koyan bu dünyanın ve günlük yaşantımızın problemlerini bir nebze olsun dağıtmaya ve kısa bir süre de olsa o anlardan ve dertlerden uzaklaşma niyetindeyseniz hemen açın bir şiir kitabını, özellikle de şiir dünyasını keşfetmediyseniz "Orhan Veli'nin " Bütün Şiirleri" adlı eserini ve adım atın bu dünyaya diyerek bu yazıya son noktayı koyuyorum.